

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه سبزگان

دانشکده مهندسی

گروه معماری

پایان‌نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته مهندسی معماری

بررسی تاثیر تحولات سبک زندگی در شکل‌گیری خانه‌های معاصر ایران

(از خانه‌های قاجار تا مسکن مهر)

تحقیق و نگارش

مرتضی نیلوفری

استاد راهنما

دکتر محمدصادق فلاح

استاد مشاور

دکتر حمید وزیری

اسفند ۱۳۹۱

تقدیم به پدر و مادر عزیزم

که از نگاهشان صلابت

از رفتارشان محبت

و از صبرشان ایستادگی را آموختم

تقدیر و تشکر

سپاس خدایی را که اول و آخر وجود است، بی آن که اولی بر او پیشی بگیرد یا آخری پس از او باشد؛ خدایی که دست هر چشمی از دامن دیدارش کوتاه است و فهم هر کبوتر توصیف‌گری از پرواز در آسمان و صفش عاجز.

قبل از هر مطلب و سخنی از پدر دلسوز و مادر مهربانم که در طول دوران تحصیلم از هیچ کوششی فروگذاری نکردند تشکر و قدردانی می‌کنم و از خداوند رحمان طول عمر با عزت همراه با سلامتی را برایشان خواستارم.

این پژوهش در نظرم بیش از آنکه پایان نامه باشد، شروعی برای حرکت رو به جلو و تجربه جدید برای قرار گرفتن در مسیر دانستن می‌باشد. قرارگیری در این مسیر از الطاف الهی بود که بر من جاری گشت. لطف الهی سبب شد تا من در کنار انسان‌هایی قرار گیرم که هر آنچه که در توان داشتند برای من ارزانی کردند و این مسیر را برای من هموارتر ساختند. بی‌شک راهنمایی‌های راه‌گشای استاد گران‌قدرم آقای دکتر محمد صادق فلاحت، قابل تقدیر و اجر نهادن می‌باشد. همچنین از استاد مشاور گرامیم جناب آقای مهندس حمید وزیری که نظرات ایشان در پیشبرد این پژوهش بسیار ارزنده بود سپاس‌گزاری می‌نمایم. از آقایان مهندس، جمال میر احمدی، جلال میر احمدی، علی فروهرمهر، حمزه آذری، کرامت شاه‌کرمی، امین چلوی، علی یاری، هادی حسینی، سعید حاجی، وحید سلمانی و علی علیزاده که همواره محبتشان مایه دل‌گرمی من بود کمال تشکر و قدردانی را دارم.

از جمیع اساتید گروه معماری دانشگاه زنجان جهت همکاری در بهبود این پایان‌نامه سپاس‌گزارم؛ و در پایان از تمامی کسانی که در انجام این پایان‌نامه مرا یاری کردند، تشکر می‌نمایم.

چکیده

معماری پدیده‌ای میان رشته‌ای با ماهیتی پیچیده اما منظم است که تغییر یکی از عوامل آن دیگر عوامل را به تغییر وامی‌دارد. با ورود مدرنیته معماری معاصر ایران وارد دوران پر تنش شد. تغییر شیوه‌ی زندگی از یک طرف و تغییر انسان و نیازهایش از طرف دیگر (ناشی از ورود مدرنیته) باعث شده است تا پژوهش‌های معماری برای تعدیل این تغییرات شکل بگیرد.

مسکن به عنوان جلوه گاه ظرافت‌های معماری و ملموس‌ترین رابط انسان و معماری است که انسان با زندگی کردن در آن با مسکن در ارتباط است و از فرآورده‌های آن بهره می‌برد. از آنجایی که انسان از قابلیت‌های مسکن برای خواسته‌ها خود سود می‌برد و از کاستی‌های آن رنج می‌برد. لذا لازم است تا با پژوهش در این راستا، آسیب‌های مسکن شناسایی و راهکارهای عملی برای رفع نقایص و کیفیت بخشی آن اتخاذ شود.

ما در این نوشتار ابتدا با نگاهی آسیب‌شناسانه به واکاوی اثرات مخرب مدرنیته در معماری مسکن پرداختیم. نتایج ارزیابی‌ها و بررسی‌ها نشان دادند که عدم مشارکت مردم در طراحی مسکن و از بین رفتن حس مکان¹ عارضه‌ای است که برای برون‌رفت از آن به پژوهش معماری نیاز است. در این پژوهش نشان داده می‌شود که مفهوم از آن‌خود کردن فرآیندی است که با محور قرار دادن ابعاد مختلف انسان و نیازهایش، زمینه را برای احیای حس مکان در مسکن فراهم می‌کند. عوامل کالبدی تامین‌کننده این مفهوم معرفی شده‌اند و قابلیت‌های که برای ساکنین به وجود می‌آورد نیز توضیح داده شده است. بر این اساس تدابیر و احکام لازم برای تامین این مفهوم استخراج شد. اهمیت و ارتباط پژوهش با بستر طراحی (شهر ایلام) نیز به عنوان یک ضرورت در نظر گرفته شده است. در پایان یک بلوک مسکونی با رعایت مبانی نظری و ملزومات بستر را طراحی کردیم (به عنوان الگوی استفاده از این پژوهش).

واژگان کلیدی:

انسان، مسکن، از آن خود کردن، حس مکان، کیفیت.

---

¹ - Sense of Place

فهرست مطالب

فصل اول

- ۱- بیان مسئله و کلیات تحقیق ۹
- ۱-۱- تعیین مسئله و بیان اصلی تحقیق ۲
- ۱-۲- ضرورت انجام تحقیق ۳
- ۱-۳- فرضیه ۴
- ۱-۴- اهداف تحقیق ۵
- ۱-۵- سوالات تحقیق ۶
- ۱-۶- روش انجام تحقیق ۶
- ۱-۷- پیشینه تحقیق ۷

فصل دوم

- 2- بررسی مسکن معاصر و مشکلات آن ۹
- ۲-۱- مقدمه ۱۰
- ۲-۲- تعریف مسکن ۱۰
- ۲-۳- مسکن در طول تاریخ ۱۱
- ۲-۴- جریانات اخیر مسکن ۱۲
- ۲-۵- مسکن معاصر ایران، گذار از کمیت به کیفیت ۱۵
- ۲-۶- مشکلات مسکن معاصر ایران ۱۵
- ۲-۶-۱- انبوه سازی ۱۶
- ۲-۶-۲- اجرای قوانین به جای معماری ۱۸

۱۹	.....۲-۶-۳- عقلانیت فنی زمینه ساز لا مکانی
۲۲	..... 2- 6- 4- عدم مشارکت مردم در طراحی مسکن
۲۴	.....۲-۷- از بین رفتن حس مکان
۲۷	..... فصل سوم
۲۷	..... ۳- تبیین مفهوم اختصاصی کردن (از آن خود کردن) فضای معماری
۲۷	..... ۳-۱- مقدمه
۲۷	..... ۳-۲- فضا و جغرافیای انسانی
۲۸	..... ۳-۲-۱- مالکیت
۲۹	..... ۳-۲-۲- تحلیل معنای مالکیت
۳۱	..... ۳-۳- اختصاصی کردن (از آن خود کردن) فضا
۳۱	..... ۳-۳-۱- معنای از آن کردن
۳۲	..... ۳-۳-۲- معنای خود
۳۲	..... ۳-۳-۳- از آن خود کردن
۳۳	..... ۳-۳-۴- چگونگی شکل گیری مفهوم از آن خود کردن
۳۵	..... ۳-۴- از آن خود کردن و ادراک
۳۶	..... ۳-۵- از آن خود کردن و ایجاد ارتباط ذهنی
۳۷	..... 3- 6- عوامل عینی موثر در ایجاد حس از آن خود کردن
۳۸	..... ۳-۷- مصالح و جزئیات
۴۰	..... ۳-۸- از آن خود کردن در پدیدار شناسی
۴۱	..... ۳-۹- از آن خود کردن در روانشناسی محیطی
۴۳	..... ۳-۹-۱- از آن خود کردن تامین کننده مفهوم همساختی

۳-۹-۲-تاثیر از آن خود کردن در کاهش جرم..... ۴۴

فصل چهارم

۴- مفهوم از آن خود کردن فضاهای مسکونی و نحوه تامین آن ۴۶

۴-۱- مقدمه ۴۷

۴-۲- عوامل کالبدی ۴۷

۴-۲-۱- مصالح و جزئیات و نحوه کیفیت بخشی فضاهای مسکونی..... ۴۸

4-2-2- سازماندهی فضا با تاکید بر مفهوم قلمرو..... ۵۱

۴-۲-۳- نور گیری..... ۵۱

۴-۲-۴- محور بندی..... ۶۰

۴-۳- مفاهیم انسانی..... ۶۱

۴-۳-۱- حس تعلق..... ۶۲

۴-۳-۲- افزایش ارتباطات مردمی..... ۶۶

۴-۳-۳- آرامش هدف انسان..... ۶۸

۴-۴- نتیجه گیری..... ۶۹

فصل پنجم

۵- بررسی و تحلیل نمونه های مورد ۷۰

۵-۱- مقدمه ۷۱

۵-۲- تعادل خلوت و تعامل اجتماعی با رعایت سلسله مراتب..... ۷۱

۵-۲-۱- تحلیل مفهوم خلوت در نمونه های ارائه شده..... ۷۳

۵-۳- تامین حریم خصوصی..... ۷۳

- ۵-۳-۱- تحلیل مجتمع مسکونی VM ۷۶
- ۵-۴- انعطاف پذیری زمینه ساز از آن خود کردن ۷۶
- ۵-۴-۱- مجموعه مسکونی "نور کپینگ" ۷۷
- ۵-۴-۲- تحلیل مجتمع مسکونی نور کپینگ ۷۸

فصل ششم

- 6_ بستر طراحی (وضعیت مسکن در شهر ایلام و تبیین اهمیت این پژوهش) و الگوی طراحی ۷۹
- ۶-۱- معرفی شهر ایلام ۸۰
- 6-1-1- موقعیت جغرافیایی استان ایلام ۸۰
- 6-1-2- موقعیت اجتماعی استان ایلام ۸۰
- ۶-۲- آمار مربوط به مسکن در شهر ایلام ۸۱
- ۶-۳- مشکلات مسکن در ایلام ۸۳
- ۶-۳-۱- مشکلات اقتصادی ۸۳
- ۶-۳-۲- مشکلات فرهنگی (خرده فرهنگ) ۸۵
- ۶-۴- ضرورت این پژوهش در ایلام ۸۶
- ۶-۵- مشخصات سایت مورد نظر ۸۷
- ۷-ارائه تمهیدات و الگوی طراحی ۸۳
- ۷-۱- تمهیدات طراحی ۹۱
- ۷-۲- ویژگیهای مسکن غالب ایلام (در مجتمعهای مسکونی) ۹۱
- 7-3- ارائه الگو طراحی ۹۳
- ۷-۳-۱- سازماندهی فضاهای خانه ۹۴
- ۷-۳-۲- مصالح و جزئیات ۹۵

۳-۳-۷-نورگیری.....۹۵

۳-۳-۷-محوربندی.....۹۶

۳-۳-۷-نکات طراحی لازم در راستا تحقق حس تعلق، ارتباطات مردمی و آرامش.....۹۷

۳-۳-۷-ارائه نقشه‌های فنی.....۱۰۰

فهرست منابع

فهرست جداول

- جدول ۴-۱: دسته بندی قلمروها ماخذ: (عینی فر, مفهوم قلمرو در مجموعه های مسکونی, ۱۳۹۰)..... ۵۳
- جدول ۴-۲: ویژگی های قلمروها ماخذ: (آلمن, ۱۳۸۲)..... ۵۶
- جدول ۶-۱: متراژ کار ثبت شده در نظام مهندسی شهر ایلام در سال های مختلف ماخذ: (خوش خلق, ۱۳۹۱)..... ۸۲
- جدول ۷-۱: نحوه تاثیرگذاری مبانی نظری بر شکل گیری طرح..... ۹۳

فهرست شکل‌ها

- شکل ۱-۲: خانه های متحدالشکل در شهر ایلام (ماخذ: نگارنده)..... ۲۱
- شکل ۲-۲: جهت گیری اصلی در معماری مسکن (ماخذ: نگارنده)..... ۲۴
- شکل ۳-۳: اولویت کاربران در توجه به مصالح و جزئیات (J.W.ROBINSON AND T.THOMPSON, 2004)..... ۳۹
- شکل ۱-۴: ویژگی های قلمرو (لنگ، ۱۳۸۳ به نقل از (مجتبی انصاری و همکاران، ۱۳۸۹))..... ۵۲
- شکل ۲-۴: مدل مفهومی مکان (GUSTAFSON, 2001)..... ۶۳
- شکل ۱-۵: سلسله مراتب برای برقراری تعادل بین خلوت و تعاملات اجتماعی (لنگ، ۱۳۸۸)..... ۷۲
- شکل ۲-۵: سایت پلان (ماخذ: WWW.ARCHITECTURENEWSPLUS.COM, 2006)..... ۷۴
- شکل ۳-۵: تراس های خصوصی (ماخذ: WWW.ARCHITECTURENEWSPLUS.COM, 2006)..... ۷۵
- شکل ۴-۵: فرم مجتمع برای کاهش اشرافیت..... ۷۶
- شکل ۵-۵: محوربندی در واحد مسکونی..... ۷۷
- شکل ۶-۵: انعطاف پذیری در جیدمان فضایی و مبلمان مجموعه مسکونی نور کپینگ (نیلاندر، ۱۳۹۰)..... ۷۸
- شکل ۱-۶: ساخت و ساز غیر مجاز در شهر ایلام..... ۸۵
- شکل ۲-۶: عدم امکان توسعه شهر ایلام و معضل کمبود زمین (ماخذ: نگارنده)..... ۸۷
- ۳-۶: موقعیت سایت مورد نظر در شهر..... ۸۸
- ۴-۶: موقعیت سایت در بافت مجاور..... ۸۸
- ۱-۷: فریم مسکن غالب شهر ایلام..... ۹۲
- شکل ۳-۷: نمای بیرونی از بلوک طراحی شده..... ۹۴
- شکل ۴-۷: سازماندهی فضایی و تاثیر آن بر طراحی..... ۹۵
- شکل ۵-۷: تاثیر نورگیری بر طراحی با محدود کردن دید مستقیم..... ۹۶
- شکل ۶-۷: تاثیر محوربندی بر طراحی..... ۹۷
- شکل ۷-۷: طراحی فضاها بینابین در بلوک مسکونی..... ۹۹

شکل ۸-۷: تیپ A با ورودی جنوبی ۱۰۰

شکل ۹-۷: تیپ B با ورودی شمالی ۱۰۰

فصل اول

۱- بیان مسئله و کلیات تحقیق

۱-۱- تعیین مسئله و بیان اصلی تحقیق

انسان همواره در فضا حضور داشته و دارد و معماری دانش و هنری است که سعی دارد تا فضا را با توجه به مقیاس و مقتضیات انسانی سازماندهی کند. سیر تاریخ این تلاش از نقاشی‌های غارها (محل سکونت انسان بدوی) تا به امروز، صورت پیچیده‌تری به خود گرفته است. امروزه هم بنا به ضرورت برای مناسب‌سازی فضا در معماری تحقیقاتی زیادی می‌شود.

مطالعاتی که در زمینه خانه و مسکن صورت گرفته است معمولاً حول دو محور اصلی، کمی و کیفی هستند. تحقیقات کمی حول مسائلی از قبیل بی‌مسکنی^۱ و کم‌مسکنی است؛ و چون در اینجا پژوهش از نوع کیفی است؛ نگارنده علی‌رغم وجود معضلات کمی مربوط به مسکن، آن‌ها را نادیده می‌گیرد و تلاش می‌کند تا با تکیه بر مفاهیم کیفی زمینه را برای طراحی با کیفیت‌تر فراهم آورد.

وقوع مدرنیته، صنعتی شدن و مهاجرت روستاییان به شهرها باعث رشد سریع شهرها شد و تعادل در عرضه و تقاضای مسکن به هم خورد. تقاضای بالای مسکن زمینه را برای انبوه‌سازی و ساخت خانه-

---

^۱ -Homeless

های متحدالشکل فراهم شد. که این پدیده خود معضلاتی را به همراه داشت که موضوع مورد نظر در این پژوهش است.

این پژوهش در حوزه آسیب شناسی معماری و به خصوص معماری مسکن (خانه) شروع شده، تأثیرات منفی که مدرنیته و پیامدهای آن در فرآیند شکل گیری خانه ایرانیان، وارد آورده است را شناسایی می کند؛ تا مهم ترین عامل از دیدگاه پژوهشگر (عدم حس مکان و عدم مشارکت مردم) معرفی شود و در چارچوب یک راهبرد کیفی، راهکارهای متناسب برای رفع نقیصه، شناسایی و زمینه برای ارتقاء سطح کیفی خانه فراهم شود.

در این پژوهش نبود حس مکان و عدم مشارکت مردم در فرآیند شکل گیری خانه مورد بررسی قرار می گیرد و نشان داده می شود که بی توجهی به مفهوم اختصاصی سازی زمینه ساز ایجاد این نقیصه ها شده است؛ لذا این پژوهش به واکاوی این مفهوم پرداخته و چگونگی تاثیر گذاری آن بر فضاهای مسکونی را نشان می دهد.

۱-۲- ضرورت انجام تحقیق

مسکن به عنوان یکی از پدیده های واقعی، از نخستین مسایلی است که بشر همواره با آن دست به گریبان بوده و همواره در تلاش برای دگرگونی و یافتن پاسخی مناسب، معقول و اندیشیده برای آن است. لذا مسکن نیاز است اما نه هر مسکنی، آنچه که ایده آل آدمی است دسترسی به مسکنی مناسب است. از این روی باید دانست مسکن مناسب کدام است. به طور کلی مقوله مسکن دارای مفهوم بسیار گسترده و پیچیده است و از ابعاد گوناگون تشکیل یافته است. از این رو نمی توان تعریف جامع و مانعی از آن ارائه نمود. مسکن به عنوان یک مکان فیزیکی، سرپناه اولیه و اساسی هر خانواده بشمار

می‌آید، که در این سرپناه برخی از نیازهای اولیه خانوار یا فرد هم چون خواب، استراحت، حفاظت در برابر شرایط جوی و خلاصه شرایط زیست در مقابل طبیعت تأمین می‌شود.

جریان اصلی مسکن معاصر ایران بر روی انبوه سازی و تامین مسکن برای همگان تمرکز دارد؛ لذا پیش‌بینی می‌شود در آینده با مشکلات خاصی در این زمینه روبرو می‌شود پس بر مسئولان، معماران، طراحان و محققان ضروری است تا از الان برای مشکلاتی که پیش می‌آیند، بیاندهند و به دنبال راهکار مناسب باشند.

ساکنین یک خانه به واسطه زندگی کردن در آن می‌توانند با فضای خانه رابطه برقرار کنند و آن چیزی که یک خانه را ماندگار می‌کند، ارتباط ذهنی آن با ساکنین است؛ لذا تامین حس مکان در خانه امری ضروری است. پس باید به دنبال مفاهیمی باشیم که این مهم را به انجام می‌رساند.

برای این منظور نیاز است که مفهوم اختصاصی سازی در چهارچوب اهداف شکل گیری خانه باشد. چرا که این مفهوم سبب کیفیت بخشی فضاهای مسکونی می‌شود و ارتباط ذهنی و عینی ساکنین و خانه را افزایش می‌دهد.

این مفهوم در سه بعد عملکردی، کالبدی و ذهنی تاثیر می‌گذارد. لذا نیاز است تا با این تحقیق عوامل و نحوه تاثیر گذاری مورد مذاقه قرار گیرد.

۱-۳- فرضیه

فرضیه اول: اختصاصی کردن عامل مهمی در کیفیت خانه است. به عبارت دیگر مفهوم اختصاصی

کردن نقش تعیین کننده‌ای در سطح کیفیت خانه دارد؛ با تامین آن می‌توان سطح کیفی خانه را بالا برد.

فرضیه دوم: اختصاصی کردن به عوامل کالبدی و فضایی نیازمند است. هر مفهومی برای ادراک نیاز دارد تا به واسطه عوامل کالبدی بیان شود.

فرضیه سوم: اختصاصی کردن موجب تعلق به مکان (خانه)، آرامش و زمینه ساز ارتباط مردم می‌گردد. هدف معماری همواره ارتقا و بهبود حس فضایی است تا از این طریق بتواند به کاربران خود خدمت کند این مفهوم هم با استفاده از عوامل کالبدی خاص زمینه ساز تامین حس تعلق و آرامش و تعاملات اجتماعی است.

۱-۴-اهداف تحقیق

۱- هدف این پایان نامه ارتقاء سطح کیفی طراحی خانه می‌باشد. برای این منظور به تبیین مفهوم اختصاصی کردن می‌پردازیم تا بتوانیم اقدامات لازم برای ایجاد این مفهوم در طراحی مسکن را انجام دهیم.

۲- قصد داریم عوامل کالبدی را به گونه‌ای سازماندهی کنیم تا زمینه برای تامین مفاهیم انسانی (حس تعلق، آرامش، توجه به فردی و جمع)، فراهم گردد.

۳- استخراج احکام طراحی مورد نیاز برای طراحی بر اساس مفهوم اختصاصی سازی^۱

۴- ارائه الگوی طراحی بر اساس مفهوم اختصاصی سازی در مسکن غالب ایلام مورد نظر این پژوهش است. برای این منظور نیاز است تا شرایط و وضعیت مسکن در شهر ایلام را در پروسه طراحی خود دخیل کنیم.

---

^۱-Appropriation

۱-۵- سوالات تحقیق

سوالات تحقیق در راستای رسیدن به اهداف تحقیق شکل می‌گیرد. سوالات باید به طریقی باشد تا پاسخ‌های آن مسیر پژوهش را با چارچوب نظری به طریقی فراهم آورد که اهداف پژوهش دست یافتنی باشد.

۱- عوامل کالبدی برای تامین مفهوم اختصاصی سازی کدامند؟

۲- طراحی بر اساس مفهوم اختصاصی سازی چه کیفیاتی را برای انسان در فضای مسکونی تامین

می‌کند؟

۳- با چه تدبیری می‌توان حس خودمانی بودن را در فضاهای مسکونی ایجاد کرد؟

۴- نکات طراحی بر اساس مفهوم پژوهش کدامند؟

۱-۶- روش انجام تحقیق

راهبرد تحقیق کیفی، از شیوه‌های دست اول مواجهه با یک زمینه خاص به شمار می‌آید. این راهبرد، برای کسب آگاهی از چگونگی فهم مردم از خود و محیط، در شرایط واقعی زندگی روزمره مناسب بوده و با بهره‌گیری از تدابیر گوناگونی قابل انجام است. این روش به جای انکار نقش تفسیر، در گردآوری و تدوین اطلاعات، آن را مورد استفاده و تایید قرار می‌دهد.

خاستگاه اصلی تحقیق کیفی، علوم اجتماعی است و شباهت زیادی با روش تفسیری-تاریخی دارد.

در واقع، هر دو راهبرد در پی آنند که پدیده‌های اجتماعی/کالبدی را در زمینه‌ای پیچیده توصیف یا تبیین کنند و با نگاهی کل‌نگر به تحلیل آن پردازند (عینی فر، ۱۳۸۸، ۱۷۹).

۱-۷- پیشینه تحقیق

تحقیقات و پژوهش‌های فراوانی در زمینه رابطه انسان و محیط انجام شده است. به طور کلی همه آن‌ها دنبال آن هستند تا با محور قرار دادن انسان، محیط را به طریقی تغییر دهند که قابلیت‌های محیط افزایش پیدا کند تا انسان بتواند خواسته‌های خود را تامین کند. به عبارت دیگر سعی دارند محیطی را چنان تعریف کنند که در چارچوب انتخاب‌های انسان قرار گیرد. بنابراین میتوان از تحقیقاتی که در این زمینه انجام شده است، استفاده کرد. در ادامه پژوهش‌های را که در راستا بالا بردن کیفیت فضاهای مسکونی صورت گرفته‌اند و به نحوی در ارتباط با موضوع مورد پژوهش ما هستند، ارائه میشوند.

انجمنی (۱۳۸۸) در پایان نامه خود در ارتباط با "طراحی مجموعه‌ی مسکونی با تأکید بر ابعاد اجتماعی" پرداخته است. در این پژوهش با توجه به اهمیت خانه و خانواده از یک سو و اهمیت تأمین نیازهای اجتماعی انسان از سویی دیگر سعی بر آن بوده است که با دیدگاهی میان رشته‌ای به مقتضیات اجتماعی و کالبدی یک مجموعه‌ی همسایگی که بتواند تقویت کننده‌ی تعاملات اجتماعی مطلوب باشد، پرداخته شده است.

امیدی پور (۱۳۹۱) در تحقیق خود (طراحی در خدمت ایمنی و امنیت) به مسائل مربوط به بالا بردن کیفیت خانه پرداخته است. او اعتقاد دارد تامین حس امنیت می‌توان این امکان را فراهم آورد. ایشان در مقاله خود عنوان می‌کند که، «هدف از این نوشتار، آشنایی با روش‌های ایجاد ایمنی و امنیت در مجموعه‌های مسکونی از طریق طراحی است.

اسماعیل‌زاده (۱۳۹۱) در تحقیق خود (حس تملک (حریم)) به واکاوی مفهوم تملک و ارتباط آن با حس رضایت‌مندی ساکنین پرداخته است. در مقاله اظهار دارند که، رضایت‌مندی انسان‌ها از خانه به عوامل